

Bernhard Şlink

*Vida
rəngləri*

Alman dilindən tərcümə edən:
Günel Əsgərzadə

qanun nəşriyyatı

Bernhard Schlink

Abschiedsfarben

“Vida rəngləri” – sonu xoşbəxtliklə bitən münasibətlər və uğursuzluğa düçar olan sevgilər, güvən və xəyanət, həyatımız boyu bizə əzab verən xatirələr, həmişə doğru bildiklərimizin yanlış, yanlış bildiklərimizin doğruya çevrildiyi anlardan bəhs edən hekayələr toplusudur. Bu hekayələrdə həyatın müxtəlif mərhələlərini yaşayan insanlar, onların ümidləri və əlacsızlıqları əks olunub. “Sev və istədiyini et”, – bəlkə də, xoşbəxtliyin sirri deyil, ancaq ümitsizliyə qapılmamaq üçün kifayət qədər yaxşı təsəllidir.

Bernhard Schlink ABSCHIEDSFARBEN

Bernhard Şlink VİDA RƏNGLƏRİ

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2023, 224 səh.

Janr: fiction/hekayələr

Ölçü: 130x200 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 28.03.2023

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu
Alman dilindən
tərcümə edən: Günel Əsgərzadə
Redaktor: Kifayət Haqverdiyeva
Korrektorlar: Bəsti Məmmədova
Şəhla Yarıbəyli
Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı
Mətn dizaynı: Ramin Əli
Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı
İstanbul Copyright Awards-ın qalibi
Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76
Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18
Mobil: (+994 55) 212-42-37
e-mail: info@qanun.az
www.qanun.az
www.fb.com/Qanunpublishing
www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-777-3

© Qanun Nəşriyyatı, 2023
Copyright © 2020 by Diogenes Verlag AG, Zurich
All rights reserved

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri «Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu»na ziddir.

MÜNDƏRİCAT

SÜNİ İNTELLEKT.....	7
ANNA İLƏ PİKNIK.....	28
BACI-QARDAŞ MUSİQİSİ.....	50
HƏMAİL.....	94
SEVİMLİ QIZ ÖVLADI.....	112
ADADA YAY	143
DANİEL, MƏNİM QARDAŞIM.....	162
QOCALIQLƏKƏLƏRİ.....	189
SEVGİNİN İLDÖNÜMÜ.....	210

Süni intellekt

1

O nlar ölüblər – sevdiyim qadınlar, dostlarım, qardaşım, bacım, hələ valideynlərimi, xalamı, əmi-mi demirəm. Əvvəllər dəfnlərə tez-tez gedərdim, çünki məndən əvvəlki nəsil dünyadan köçürdü, sonra azaldı, son illərdə yenə tez-tez gedirəm, çünki yaşıdlarım dünyadan köçürlər.

Uzun müddət elə düşünürdüm ki, dəfn mərasimi ölənlərlə vidalaşmağa kömək edir. Vidalaşmaq lazımdır; aramızdan ayrılıb gedən də, adamın özü də dinclik tapana qədər kiminsə öldüyünü bilmək adama narahatlıq verir. Amma dəfn kömək etmir. O, geridə qalanları ölənə dəyərli olduğuna inandırır və onlara bu dəyərdən öz paylarına düşəni götürməyə fürsət yaradır. O, yasa gələnləri iki, ya üç saatını sərf edəcəkləri mərasimin məziyyətinə inandırır; onlar burada görünür və görülürlər, ölənə son ehtiramını göstərir, yaxınlarına başsağlığı verirlər. Dəfn yasa gələnlərə bir az hörmət də qazandırır. Amma vidalaşmağa kömək etmir.

Öləndə yanında olmaq isə kömək edir. Artıq keçinmiş, amma hələ yatağında uzanan və cənazə evi işçiləri-

nin əl vurmağa macal tapmadığı atamı görmək də kömək etmişdi. Gözlərini və ağızını bağlamamışdılar. Qarşısında gözləri qorxudan böyümüş, dişlərini qıçayaraq baxdığı ölümün dəhşəti yaddaşıma həkk olmuşdu. O ölmüşdü. Ölümü kimsə yuyulub tabuta qoyulanda və bu kimsə insandan çox plastik bir şeyi xatırladanda da hiss edirsən; bilirsən ki, indi onunla vidalaşmalısan.

Vidalaşmaq amma bunu bilməklə deyil, zamanla baş verir. Özü də qəribədir: kiminləsə ölümündən əvvəl az vaxt keçirmisənsə, onunla vidalaşmaq xeyli vaxtını alır. Çox vaxt keçirmisənsə, vidalaşmaq da sürətli olur. Qonşumla dostlaşmışdıq; arada bir-birimizi şərab içməyə dəvət edərdik, o, yayda məni balkonuna, mən də qışda onu buxarımın qabağına. Səhərlər də eyni vaxtda çıxardıq evdən, o, çörək almağa gedirdi, mən qəzet köşkünə. Az qala hər gün pilləkənlərdə qarşılaşırdıq. O öləndən bir neçə gün sonra mənə aydın oldu ki, bu qarşılaşmalar da, dəvətlər də daha olmayacaq və o artıq yoxdur. Onunla vidalaşdım, kədərlənsəm də, bu, durğun bir kədər idi – yekunlaşmış bir vidalaşmadan qalan ağrı vardı, vida ağrısı.

Keçmiş arvadım öləndə isə tamam başqa cür oldu. O, ikinci əri ilə Çexiyaya köçmüşdü, əri öləndən sonra qayıtmamışdı. Aramız yaxşı idi, ildə iki dəfə görüşərdik, yazda orada, payızda burada. Onun ölümündən sonra elə bilirdim, hələ də yaşayır, sadəcə, uzaqdadır. Apreldə, mənim ora səfərimdən bir neçə həftə sonra vəfat etdi. Növbəti aylarda da həyatımda əvvəlki illərdəki qədər var idi, daha doğrusu, yox idi. Onun haqda tez-tez düşünürdüm, birlikdə yaşadığımız vaxtlarda dediyi, etdiyi şeyləri xatır-

layırdım və fərqinə vardım ki, oktyabrda yanına qonaq gələndə bir şeyi danışmaq istəyirdim, hətta fikrimdə bunu artıq danışmışdım və onu o qədər dəqiqliklə qarşımda canlandırmışdım ki, ölmüş olmağı fikri çox abstrakt gəlmişdi. Vidalaşmalı olduğumu qış gələndə başa düşdüm. Növbəti ilin aprelində, nəhayət, vidalaşdım. Uzun vidalaşma məni uzun müddət də pərişan elədi – əslində, kədər heç vaxt tam bitmir, heç vaxt da bitməyəcək.

2

Dostum Andreasdan da ayrılmaq istəmirdim. Onu ölümündən əvvəl uzun fasilələrlə görmüşdüm; təqaüdə çıxandan sonra oğlunun da yaşadığı Bavariyada balaca bir ev almışdı, mən isə Berlində qalmışdım. Gah Bavariyada gəzintiyə çıxardıq, gah Berlində opera və konsert proqramına baxardıq, gah da yolüstü görüşərdik, Kasseldə keçirilən “documenta” sərgisinə, ya da Bayroyt Festivalına¹ getmək üçün. Birlikdə keçirdiyimiz günlər həmişə gözəl, həyat dolu və səmimi idi. Uşaqlıqdan bəri dost idik.

O da öləndən sonra həyatımda əvvəlki illərdəki qədər var idi, daha doğrusu, yox idi; onunla da danışmağa davam edirdim, sanki gələnlə görüşümüzdə qədər vaxtı necəsə ötürdüm. Andreas sağ olan vaxt dostluğumuza qəfil bir zərər gələcəyi qorxusu vardısı, ölmüş Andreasla söhbətimdə bu duyğum yox olmuşdu. Heç bir sürprizdən, yaxud nəyinsə üstünün açılmağından daha qorxmalı

¹ alm. Bayreuther Festspiele – Rixard Vaqnerin musiqi dramlarının ifa olunduğu illik yay festivalı.

deyildim. Yenə uşaq kimiydik və arzum dostluğumuzun bu cür məsumca davam etməsi idi. Ona görə yox ki, dostluğumuz nəyinsə üstünün açılmağından zərər görə bilərdi. O, sağ olanda etdiyim, indi çox da fəxr olunası saymadığım, hətta utandığım şeylərə görə, bəlkə də, heç utanmamalıydım, bəlkə, etməyim insani bir şey idi, amma etməsəm, daha yaxşı olardı: Andreas bunları başa düşərdi və məni bağışlayardı. Bəlkə, deyərdi ki, burada bağışlanası heç nə yoxdur, həyatda bəzi xoş olmayan şeylər baş verir, mən, sadəcə, qurbanam, elə onun kimi. Əslində, Andreasın belə deyib əlini çiynimə qoyacağına əminəm və həmin vaxt yolda olsaydıq, yolun bir hissəsini əlini çiynimə qoyub heç nə danışmadan yeriməyə davam edərdi. Sonra gülərdi – onun mehriban, müdrik gülüşü – və başqa bir şeydən danışmağa başlayardı.

Heç qorxmamalı olduğum halda niyə nəyinsə üstünün açılmağından qorxuram? Andreas o vaxt baş verənləri danışmaq daha asan olmazdı mı? Hər dəfə bunu etmək istəyirdim. Amma hər dəfə görüşəndə bu söhbət gözümə çox yersiz görünürdü, əhvalımıza, ya da söhbətimizə uyğun gəlmirdi. Bu haqda danışmaq üçün heç bir haqlı səbəb tapmırdım. Keçən görüşümüzdə söhbəti açə bilmədim, növbəti görüşümüzə açə bilərəm – niyə axı indi? Beləcə, illər keçdi və qorxmamalı olduğum halda niyə qorxurdum, özüm də bilmirəm. Bəlkə, heç Andreas məni anlamayacaqdı? Amma o vaxt hadisələrin necə bu yerə gəlib çıxdığını başə düşmüşdü m. Əslində, Andreas mən başə düşdüyüm şeyləri həmişə başə düşərdi.

Hər nə səbəbə qorxurdumsə qorxurdum və onun ölmündən sonra daha bu qorxu ilə yaşamayacağım üçün

üstümdən böyük bir yük qalxmışdı. Ölümdən sonra həyatın olduğuna inanmıram və Andreas ölümündən əvvəl eşitmədiyə şeyləri nə cəhənnəmdə, nə də cənnətdə eşidə bilər. Bizim dostluğumuz davam edirdi; ölümündən əvvəl görüşlərimizdə və aqlımızda – ölümündən sonra tək-cə mənim xəyallarımda, bu dəfə qorxusuz. Onun ölümü mənə narahatlıq deyil, təskinlik vermişdi. Niyə onunla vidalaşmalıydım ki?!

3

Yox, dostluğumuz yalnız xəyallarımda davam etmirdi. Lenanı – Andreasın qızını doğulandan bəri tanıyırdım, gözümün qabağında böyümüşdü, xətrini də çox istəyirdim. Andreasın arvadı Annanın vaxtsız ölümündən sonra onlara dəyməyə getmişdim, Lena da, oğlu Tomas da orada idi. Andreas Bavariyadan Berlinə qonaq gələndə qızı görüşlərimizə qoşulardı. Əvvəlcə Andreasla gəzişər, axşam da qızı ilə birgə yemək yeyərdik, ya da əvvəl üçümüz gəzişər, axşam yeməyinə ikimiz baş-baş qalardıq.

Onun ölümündən sonra Lena ilə bəzən axşam yeməyi, bəzən konsert, bəzən də gəzişmək üçün görüşərdik. Əvvəl mən ona zəng vurardım, sonra dəyişdi, o mənə zəng vurmağa başladı. Hər dəfə görüşəndə sanki Andreas da yanımızda olurdu və dostluğumuz beləcə davam edirdi: qorxusuz, məsum, etibarlı. Ta ki Lena keçmiş Şərqi Almanianın (ADR) Dövlət Təhlükəsizlik Nazirliyindən (Ştazi) Andreasın dosyesinə baxmaq fikrinə düşənə qə-